

ки и производства, так и продажи. Поэтому для смягчения и ликвидации влияния всех этих факторов, а также для функционирования альтернативного сектора экспорта и стимулирования производства агропромышленной продукции необходимо выполнить следующее:

- 1) устранить зависимость внутреннего рынка реализации агропромышленной продукции от внешнего;
- 2) формировать приоритетность цен на продукты питания, произведенные агропромышленными предприятиями;
- 3) организовать товарную интервенцию продуктов питания;
- 4) обеспечить предприятия агропромышленного комплекса дотациями, субсидиями и

компенсациями;

5) в целях ресурсообеспечения материально-технической базы выдавать предприятиям временные или разовые компенсации;

6) для покрытия сезонных расходов предприятий использовать краткосрочные кредиты и т. п.

ЛИТЕРАТУРА

1. Формирование региональных аграрно-индустриальных сочетаний. – К., 2002. – 366 с.
2. Халилов Г. А. Национальная продовольственная безопасность, рыночные трансформации и факторы экономической глобализации / Г. А. Халилов. – Баку, 2001. – С. 143.

УДК 631.164.23:338.432:631.1.016

АКТИВІЗАЦІЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ – ШЛЯХ ДО ІНТЕНСИВНОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА

О. О. Сосновська, кандидат економічних наук

У сільському господарстві України відбувається подальше ускладнення та уповільнення інвестиційно-інноваційної діяльності. Внаслідок цих процесів у багатьох аграрних підприємствах зменшується доходність, унаслідок чого не відбувається навіть просте відтворення виробництва, загострюється конкурентна боротьба, а на її фоні зменшується фінансова та соціальна їх стійкість. Саме тому питання фінансування інвестицій і їх раціонального використання особливо важливе в умовах важкого економічного стану багатьох аграрних підприємств. Тому постає проблема пошуку нових додаткових джерел інвестування, що мають інноваційне спрямування.

Різні аспекти проблеми інвестування агропромислового виробництва висвітлені у працях таких економістів, як В. Г. Андрійчук, С. І. Дем'яненко, М. І. Крупка, А. М. Михайлов, Г. Підлисецький, Л. О. Петкова, П. Т. Са-

бук, В. М. Трегобчук, В. М. Яценко та ін. Водночас ряд проблем залишаються малодослідженими. Зокрема це питання особливостей інвестиційної діяльності аграрних підприємств в умовах кризового стану, проблема входження інвесторів у сільське господарство з інших галузей, управління інвестиційними процесами.

Наявність дискусійних проблем, а також об'єктивна необхідність визначення головних чинників ефективного здійснення інвестиційної діяльності у сільському господарстві обумовили вибір теми дослідження. Метою дослідження є аналіз і обґрунтування способів підвищення ефективності прийняття інвестиційних рішень в аграрних підприємствах України на сучасному етапі.

Незважаючи на наявність загальноновизначених переваг, сільське господарство України виявилось однією з найменш інвестиційно

привабливих галузей економіки: загальна сума щорічних капітальних вкладень у сільському господарстві скоротилася у 2008 р. порівня-

но з 1991 р. у 19,7 рази, в той час як в цілому по економіці скорочення складало 3,97 рази (табл.).

Таблиця

Показники інвестиційної діяльності у сільському господарстві України, 1991–2008 рр. [3]

Показники	1991 р.	1995 р.	2000 р.	2005 р.	2008 р.	2008 р. у % до 1991 р.
Капітальні інвестиції у порівнянних цінах, млн грн	11639	1296	496	560	590	5,1
Структура капітальних інвестицій за формами власності, %:						
- приватна	–	2,5	17,1	14,9	16,2	–
- державна	39,3	29,5	11,5	7,8	7,6	–
- колективна	60,7	67,3	69,0	76,0	76,2	–
Капітальні інвестиції на 1 га сільськогосподарських угідь у порівнянних цінах, грн	290	32	12	14	14,8	5,1

До несприятливих умов здійснення інвестиційної діяльності у сільському господарстві доцільно віднести низький рівень ефективності фінансової системи, відсутність державного фінансування галузі, нерозвиненість ринків сільськогосподарських активів, втручання органів державної влади в господарську діяльність підприємств, а також особливості соціального середовища у сільській місцевості.

Аналіз джерел інвестицій аграрних підприємств упродовж останніх років показав, що найбільшу частку становлять власні кошти. Серед зовнішніх джерел значну частку становлять державні (бюджетні) засоби та лізинг. Загальновідомо, що основним джерелом інвестицій є прибуток. Однак зараз у сільському господарстві України майже відсутні умови для його нагромадження. Це пов'язано з низькою рентабельністю виробництва, постійним вимиванням коштів із галузі внаслідок диспаритету цін на промислову та сільськогосподарську продукцію. Наприклад, загальний рівень рентабельності продукції рослинництва знизився з 30,8 % у 2001 р. до 7,9 % у 2008 р. За 2001–2008 рр. збитки сільськогосподарських підприємств від диспаритету цін становили 56,4 млрд грн. У цілому ж по сільському господарстві разом із особистими селянськими та фермерськими господарствами ця сума перевищує 24 млрд грн.

В умовах такого стану платоспроможність аграрних підприємств є надзвичайно низькою, а отже, виникає загроза їх існування. Цілком зрозуміло, що кризовий стан впливає і на вибір інвестиційної стратегії. Захисна інвестиційна стратегія визначається в межах загальної стратегії припинення втрати власного капіталу та підтримання платоспроможності підприємства і полягає у мінімізації інвестиційних витрат і вилученні активів з окремих видів діяльності [1].

Наші дослідження інвестиційної діяльності у реформованих аграрних підприємствах Полтавської області показали, що переважна більшість інвестиційних ідей у їх керівників з'являється в результаті відвідування передових підприємств (30 %), виставок (26 %), аналізу діяльності власного господарства (20 %), деякий вплив на формування інвестиційних ідей мають партнери (11 %).

З іншого боку, низький рівень інвестування аграрних підприємств не сприяє їх ефективному розвитку. На нашу думку, для активізації інвестиційної діяльності необхідно створити передумови для залучення вітчизняних і іноземних інвесторів; державного інвестування; розвитку інвестиційної сфери за рахунок поширення інформаційно-консалтингового інвестиційного забезпечення та інвестиційних фондів, банків і т. д.; а також збільшення об-

сягів власних інвестицій у розвиток виробництва. Такі заходи є передумовами поліпшення інвестиційного клімату в АПК.

Визначальним аспектом при цьому є необхідність удосконалення взаємовідносин у інвестиційній сфері, що передбачає активізацію процесу залучення інвестицій у сільське господарство.

Незважаючи на ряд спроб створити сприятливий інвестиційний клімат для іноземних інвесторів у державі, підвищення інвестиційної активності іноземного капіталу не спостерігається. Вивчення та аналіз чинників інвестиційної привабливості дозволяє стверджувати, що основними заходами, реалізація яких сприятиме залученню інвесторів у сільське господарство, є удосконалення існуючого законодавства з метою формування сприятливого інвестиційного клімату, зокрема, усунення бюрократичних бар'єрів, захист права власності іноземного капіталу, в першу чергу систему страхування і гарантій його; спрощення процедури реєстрації суб'єктів господарювання, ліцензування окремих видів їх діяльності; завдяки державному регулюванню системи стимулювати інвесторів; забезпечення соціально-економічної і політичної стабільності в державі.

Зміцнення інвестиційного потенціалу сільськогосподарських підприємств, як показує досвід розвинених країни світу, неможливе без допомоги держави. Саме державне інвестування є однією з умов покращання інвестиційної діяльності. Це дозволить сільськогосподарським товаровиробникам не лише отримати необхідні фінансові ресурси, але і буде подано приклад іншим інвесторам. Для активізації і підвищення ефективності інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств особливо важливе значення мають збільшення дотацій і компенсацій держави, подолання диспаритету цін на сільськогосподарську та промислову продукцію, здешевлення кредитів, зменшення податків, розширення держзамовлення.

Враховуючи дефіцитність бюджету на сучасному етапі розвитку країни, можна застосувати підхід «емісія грошей під виробни-

цтво». Таким чином, існує менша ймовірність поширення інфляційних процесів, ніж просто випуск в обіг нових банкнот. Оскільки результатом емісії буде товар відповідної вартості, у процесі його виробництва й реалізації буде створено додатковий попит за рахунок підвищення заробітної плати працівників, додаткових надходжень у бюджети різних рівнів. І як наслідок, вищій пропозиції продукції (в результаті емісії під виробництво) відповідатиме збільшений платоспроможний попит. Така ситуація є більш безпечною у сільському господарстві, де операційний цикл триває близько року і більше [2].

У реалізації стратегії інвестиційного розвитку сільського господарства важлива роль належить інфраструктурі, яка включає консалтингові, фінансові установи, фонди і банки, що забезпечують інвестиційну діяльність. На даному етапі розвитку економічних відносин, в умовах вирішальної ролі інформації у процесі функціонування господарств, актуальним є створення консалтингових центрів з метою відстеження і сприяння інвестиційному процесу. Для цього відповідні інституції повинні проводити регулярний моніторинг інвестиційної привабливості, результати якого мають доводитись до уваги потенційних інвесторів як у вигляді окремих інформаційних збірників, так і на офіційних сайтах регіональних і центральних органів управління.

Моніторинг інвестиційної привабливості виробництва окремих видів сільськогосподарської продукції у Полтавській області показав, що пріоритетними видами сільськогосподарського виробництва для здійснення інвестиційної діяльності є переважно галузі рослинництва, а саме виробництво зернових і технічних культур. Залишається низькою інвестиційна привабливість виробництва продукції тваринництва в області. Головною проблемою тваринництва є те, що для виживання в складних економічних умовах 90-х рр. сільськогосподарські підприємства продавали найбільш ліквідний товар – худобу й інші види тварин. Це, в свою чергу, спричинило, крім різкого спаду виробництва продукції, зростання і так високого рівня капіталомісткості виробництва,

збільшення витрат на утримання однієї голови та відповідно зменшення прибутковості галузі. Тому, беручи до уваги результати проведеного дослідження, при розробці інвестиційної стратегії розвитку сільського господарства на галузевому та регіональному рівнях в першу чергу необхідно звернути увагу на підвищення ефективності виробництва продукції тваринництва у Полтавському регіоні.

Ще одним важливим елементом активізації інвестиційної діяльності є збільшення обсягів власних інвестицій. Це є свідченням раціонального розподілу отриманого доходу на розширення виробничих потужностей, з одного боку, а з іншого – стимулюючим фактором для зовнішніх інвесторів. У сучасних складних умовах функціонування агроформувань потрібно створити внутрішні фонди інвестиційного розвитку на підприємствах, які передбачається формувати за рахунок відрахувань частини отриманого доходу в процесі діяльності господарства. Однак доцільно обирати напрями інвестування залежно від фінансового стану підприємства.

За умови, що підприємство має високу та стійку платоспроможність (коефіцієнт загальної платоспроможності знаходиться в межах 2,1–2,25), не залежить від зовнішніх джерел фінансування та має достатньо коштів для здійснення інвестицій пріоритетними напрямами їх використання є вкладення у нарощування обсягів виробництва продукції та підвищення її якості за рахунок технічного переозброєння підприємства та його розширення.

Якщо платоспроможність підприємства задовільна (коефіцієнт загальної платоспроможності знаходиться в межах 1,0–2,0), забезпечується повністю потреба в оборотних коштах, але для інвестування їх не вистачає. Головними напрямами інвестиційної діяльності можуть бути вкладення капіталу в оновлення техніко-технологічної бази підприємства, в першу чергу активної частини основних засобів, створення запасу оборотних засобів і підвищення кваліфікації персоналу. Їх здійснення сприятиме підвищенню ефективності та конкурентоспроможності виробництва.

У разі критичної платоспроможності підприємства (коефіцієнт загальної платоспроможності знаходиться в межах до 1,0), неможливості покриття мінімальної потреби у оборотних коштах найбільш економічно виправданими напрямами інвестиційної діяльності є вкладення коштів у капітальний ремонт діючих основних засобів, їх оренду, створення запасів оборотних засобів і навчання персоналу. У такій ситуації виправданим є продаж частини активів, які не використовуються та пошук сторонніх інвесторів.

Крім того, для мобілізації фінансових ресурсів, призначених для інвестування в сільське господарство, важливим кроком є вдосконалення амортизаційної політики, а саме: впровадження в господарській практиці прискореної амортизації. Нестачу ресурсів для здійснення вкладень у заміну машинно-тракторного парку можна погасити за допомогою лізингових фінансових інструментів.

Мобілізувати інвестиційні ресурси можна, залучивши до інвестиційного процесу в регіоні фінансово-кредитних установ і використавши для інвестування нагромаджені банками фінансовий потенціал. Однак модель успішного функціонування сільського господарства України повинна будуватись на основі спрощеного доступу агропідприємств до порівняно дешевих довгострокових кредитів.

Перспективним джерелом поповнення фінансових ресурсів сільського господарства регіону є розвиток іпотечних відносин. Важливим кроком до покращення інвестиційного клімату в сільському господарстві є остаточне вирішення питання власності на землю. Серед інших джерел інвестування слід відмітити також муніципальні позики, продаж об'єктів незавершеного будівництва, доходи від приватизації, заощадження населення тощо.

Отже, вдосконалення інвестиційної сфери є невід'ємною складовою інноваційного розвитку сільського господарства. Саме інвестиції є джерелом і засобом реалізації стратегічних і тактичних заходів переходу аграрного сектора на якісно вищий рівень функціонування.

Стан інвестиційної діяльності в аграрному секторі економіки України знаходиться на

низькому рівні. Інвестиційний клімат є несприятливим для інвесторів. За останні роки масштабних інвестицій у галузь не надходило. Незважаючи на зростаючий рівень державної підтримки, який у 2008 р. становив 11 млрд грн, ефективність діяльності переважної більшості аграрних підприємств залишається низькою. Основними чинниками, що стимулюють інвестиційну діяльність у сільському господарстві на сьогодні є зростання обсягу валового внутрішнього продукту, підвищення доходів населення, зміцнення платіжно-розрахункової дисципліни, поліпшення фінансового стану аграрних підприємств, посилення зв'язків фінансового ринку й аграрних підприємств.

ЛІТЕРАТУРА

1. Старіков О. Ю. Напрямки удосконалення інвестиційного менеджменту аграрних підприємств / О. Ю. Старіков // Організаційно-економічні проблеми розвитку АПК : наукове вид. в 4 ч. / за ред. П. Т. Саблука. Ч. 3 : Фінанси і фінансова інфраструктура АПК. – К. : ДОД Інституту аграрної економіки, 2001. – С. 229–233.
2. Бондарчук О. П. Державне регулювання інвестиційної діяльності / О. П. Бондарчук // Держава та регіони. – 2003. – № 1. – С. 24–28. – (Серія «Економіка та підприємництво»).
3. Статистичний щорічник України. – К. : Консультант, 2007. – 624 с.

УДК 658.821

ПРИХОВАНІ МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ ВИРОБНИКІВ

А. В. Сержук

У сучасних умовах, за наявності все більшої конкуренції, підприємці знаходять все нові заходи для привертання уваги саме до свого товару. Водночас намагаються мінімізувати витрати на подібні заходи. Тому метою даної статті є визначення того, чи дійсно ефективний такий інструмент з просування продуктів як Product Placement, наскільки відомий він в Україні та чи доцільно його застосування українськими компаніями. Та спочатку необхідно дослідити походження Product Placement.

За останні роки серед засобів комунікації з'явилися нові форми, що об'єднують у собі досвід уже перевірених, надійних заходів. Одна з цих форм – Product Placement (PP). PP – це розміщення рекламної інформації (ТМ або самого товару чи послуги) в популярних мас-медіа: в кіно, телефільмі, серіалі, телевізійній програмі, комп'ютерних іграх. Це новий напрям, у якому глядачі можуть виявити сучасні модні новинки якого-небудь товару, рекламодавцям надають більш ефективне, ніж звичайне, розміщення реклами. PP не є прямою

рекламою. У США та Західній Європі такий тип реклами став основним видом діяльності, на якому ще й заробляють. Але в Україні ще досі не навчилися спочатку використовувати всі наявні можливості, мабуть, саме тому застосування PP – це, скоріше, витрати, ніж прибуток від нього.

Оскільки прихована реклама – це досить новий напрям, то літератури стосовно даного дослідження не багато. Можна назвати таких науковців, що приділяли уваги цьому питанню: С. Моріарті, Е. Ромат, Дж. Берет, які визначили PP, як демонстрування зразків товару та відмічали, що глядачам не залишається часу на відповідну реакцію. Історію розвитку PP можна побачити у статтях російських економістів: М. Ейдинова, В. Тарнавського та ін. Усе ж питання щодо ефективності PP для українських компаній залишається не вирішеним.

У ході дослідження літературних джерел [1, 2, 3, 4] ми з'ясували, що історія прихованої реклами починається із 40-х рр., тоді рекламне